

твено да бидат уредени со закон, на што упатува и членот 41 од Законот за судовите и со колективни договори. Оттука, уредувањето на постапката за разрешување на судите може да биде предмет на уредување со закон, но не и со правилници донесени од Судскиот совет на Република Македонија, поради што произлегува дека одделни одредби од правилниците немаат уставна и законска основа за нивно донесување. Впрочем, членот 55 став 8 од Законот за судскиот совет на Република Македонија, не содржи овластување за изворно уредување на постапката, туку за доработка на текот на постапката и нејзиното водење што е и направено со поголемиот дел од одредбите на оспорените правилници.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека означените одредби од правилниците не се во согласност и со член 32 став 5 од Уставот на Република Македонија.

Воедно, врз основа на вака направената анализа произлегува дека одделни одредби од двата правилника не се во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, бидејќи принципите, правилата, роковите, потребното мнозинство за носење на одлуките на Советот и правата и обврските на учесниците во постапката за разрешување на судите се утврдуваат со закон, а со подзаконски акт се врши нивна доработка, што е принцип во согласност со начелото на владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија. Со оглед на тоа што овластување за уредување на овие прашања со подзаконски акт не е ниту дадено, ниту пак е уставно и законски оправдано наведените одредби од двата правилника не се во согласност со Амандман XXVI точка 1 став 2 на Уставот, со членовите 2 и со членовите 53 до 60 од Законот за Судскиот совет на Република Македонија, како и со членот 41 и со членовите 74 до 79 од Законот за судовите.

Врз основа на наведеното, Судот оцени дека член 8 став 8, член 9 во делот: „и докази“, член 10 во делот: „и докази“, член 11 став 2, член 13 став 2, член 15 ставови 1 и 2, член 17, член 18-а, член 24, член 26 став 1 и член 27 од Правилникот за постапката на дисциплинска одговорност на судите, како и член 8 став 8, член 9 во делот: „и докази“, член 10 во делот: „и докази“, член 11 став 2, член 13 став 2, член 15 ставови 1 и 2, член 17-а, член 22 став 1 и член 23 од Правилник за постапката и начинот за утврдување нестручно и несовесно вршење на судската функција не се во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 4, со Амандманот XXVI точка 1 став 2 на Уставот, како и со членовите 2 и 55 став 8 од Законот за судскиот совет на Република Македонија и член 41 од Законот за судовите.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов.

У.бр.56/2010
15 септември 2010 година
Скопје

Претседател
на Уставниот суд на Република
Македонија,
д-р Трендафил Ивановски, с.р.

2548.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 15 септември 2010 година, донесе

ОДЛУКА

1. СЕ УКИНУВА член 22 став 1 точка 4 во делот: „или по кој било основ е казнет за дискриминација“ од Законот за спречување и заштита од дискриминација („Службен весник на Република Македонија“ бр. 50/2010).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипов од Скопје, со Решение У. бр. 82/2010 од 7 јули 2010 година, поведе постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според член 22 став 1 точка 4 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, Собранието на Република Македонија го разрешува членот на Комисијата пред истекот на мандатот по предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата ако со правосилна судска одлука е осуден на казна затвор од над шест месеци или по кој било основ е казнет за дискриминација.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за кривично дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Согласно член 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Согласно Амандман XXV на Уставот, со кој се заменува член 98 од Уставот, судската власт ја вршат судовите (став 1).

Со Законот за спречување и заштита од дискриминација се обезбедува спречување и заштита од дискриминација во остварувањето на правата загарантирани со Уставот на Република Македонија, закон и ратификувани меѓународни договори (став 1). Според став 2 на овој член, за заштита од дискриминација се формира Комисија за заштита од дискриминација.

Според член 16 став 1 од Законот, Комисијата за заштита од дискриминација е самостоен и независен орган кој работи во согласност со надлежностите утврдени со овој закон.

Согласно член 17 од истиот закон, Комисијата е составена од седум члена (став 1). Членовите на Комисијата ги именува Собранието на Република Македонија со мандат од пет години, со право на еден повторен избор (став 2). Од редот на членовите именувани во ставот 2 на овој член Комисијата избира претседател со мандат од една година (став 3).

Според член 21 став 1 од Законот, членовите на Комисијата имаат статус на именувани лица.

Според член 22 од овој закон, Собранието на Република Македонија го разрешува членот на Комисијата пред истекот на мандатот по предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата, ако:

- 1) сам го побара тоа;
- 2) поради смрт;
- 3) со правосилна одлука му е изречена забрана за вршење професија дејност или должност;
- 4) со правосилна судска одлука е осуден на казна затвор од над шест месеци или по кој било основ е казнет за дискриминација;
- 5) трајно ја загуби психофизичката способност за вршење на функцијата и
- 6) нестручно, пристрасно и несовесно ја врши функцијата.

Во однос на прашањето кое се покренува со иницијативата, за неуставноста на делот од одредбата од член 22 став 1 точка 4, според која член на Комисијата се разрешува пред истекот на мандатот ако по кој било основ е казнет за дискриминација, Судот имаше предвид дека според член 2 од Законот, заштитата и забраната од дискриминација се однесува на сите физички и правни лица во процесот на остварување на правата и слободите гарантирани со Уставот и со законите на Република Македонија.

Основите за дискриминација се утврдени во член 3 од овој закон. Така, според оваа одредба, се забранува секоја директна или индиректна дискриминација, повикување и поттикнување на дискриминација и помагање во дискриминаторско постапување врз основа на пол, раса, боја на кожа, род, припадност на маргинализирана група, етничка припадност, јазик, државјанство, социјално потекло, религија или верско уверување, други видови уверувања, образование, политичка припадност, личен или општествен статус, ментална и телесна попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба или која било друга основа која е предвидена со закон или со ратификуван меѓународен договор.

Според член 4 од Законот, овој закон се применува од страна на сите државни органи, органи на единицата на локалната самоуправа, правни лица со јавно правни овластувања и правни и физички лица во областа на:

- 1) работата и работните односи;
- 2) образование, наука и спорт;
- 3) социјална сигурност, вклучувајќи го и подрачјето на социјална заштита, пензиско и инвалидско осигурување, здравствено осигурување и здравствена заштита;
- 4) правосудство и управа;
- 5) домување;
- 6) јавно информирање и медиуми;
- 7) пристап до добра и услуги;

8) членување и дејствување во синдикални, политички партии, здруженија на граѓани и фондации или други организации засновани на членство;

9) култура и

10) други области определени со закон.

Анализата на наведените и на другите одредби во Законот укажува дека законодавецот ги утврдил основите за дискриминација, кои се јасно и прецизно наведени и кои опфаќаат широко определени сфери на општествено дејствување. Со Законот се утврдени и прекршочни одредби за лицата кои повикуваат или поттикнуваат на дискриминација, кои го повредуваат достоинството на одредени лица или создаваат заканувачка, непријателска, понижувачка или застрашувачка средина, пристап или практика или кои ќе го доведат во неповолна состојба лицето кое пријавило дискриминација или на било кој начин учествувало во постапката за дискриминација (член 42-45).

Според образложението на Законот, кривично правната заштита на било која форма на дискриминација е санкционирана со одредбите на Кривичниот законик и претставува казниво дело (Глава - Кривични дела против слободите и правата на човекот и граѓанинот). Така на пример, со одредбата на член 137 од Кривичниот законик (во образложението на Законот погрешно се наведува член 37 од Законот) утврдено е кривичното дело „Повреда на рамноправноста на граѓаните“ во случај по било која основа да бидат дискриминирани граѓаните, при што за основното дело е определена казна затвор од три месеци до три години, а за квалификуван облик, доколку делото го стори службено лице во вршење на службата, се определува казна затвор од шест месеци до пет години. Со член 417 од Кривичниот законик (Глава - Кривични дела против човечноста и меѓународното право), утврдено е казниво дело „Расна и друга дискриминација“, а за сторителот на истото е пропишана казна затвор од шест месеци до пет години.

При вака утврдена правна и фактичка состојба, Судот оцени дека делот од одредбата од член 22 став 1 точка 4 од Законот, според која член на Комисијата се разрешува пред истекот на мандатот ако по кој било основ е казнет за дискриминација, не ги задоволува критериумите на јасна и прецизна одредба која обезбедува правна сигурност на граѓаните како елемент на уставниот принцип на владеењето на правото.

Од анализата на оспорената одредба од Законот произлегува дека казнетоста за дискриминација по било кој основ е основ за разрешување од функцијата член на Комисијата, без притоа јасно да се прецизира дека казнетоста треба да биде утврдена во спроведена судска постапка и со правосилна судска одлука за сторено кривично дело и без јасно определување на видот на изречената казна. Ова посебно поради тоа што Уставот, со одредбите од член 13 став 1 и член 14 став 1 ги утврдил двата принципа на казнено-правниот однос, и тоа прво, дека лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука и второ, дека за извршено казниво дело на сторителот може да му се изрече казна што како таква е утврдена со закон или друг пропис. Тоа значи дека согласно наведените уставни одредби казненоправниот однос се исцрпува на релација казниво дело и судски изречена казна за сторите-

лот и дека натамошни последици од неговото извршување односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Имајќи ги предвид наведените уставни одредби, како и содржината на оспорениот дел од член 22 став 1 алинеја 4 од Законот, според Судот, во конкретниот случај станува збор за ограничување на правото на вршење јавна функција, по сила на одредбата на Законот, а не врз основа на правосилна судска одлука, што не е допуштено, поради што Судот оцени дека член 22 став 1 алинеја 4 во делот: „или по кој било основ е казнет за дискриминација“ од Законот, не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 13 став 1, член 14 став 1, член 23 и член 51 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот, д-р Трендафил Ивановски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски, д-р Гзуме Старова и д-р Зоран Сулејманов.

У.бр.82/2010
15 септември 2010 година на Уставниот суд на Република
Скопје
Претседател
Македонија,
д-р Трендафил Ивановски, с.р.

2549.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 15 септември 2010 година, донесе

ОДЛУКА

1. СЕ УКИНУВААТ член 72 став 1 точките 1 и 4 и ставовите 2 и 3 и член 73 став 1 точките 1 и 4 и ставовите 2 и 3 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 80/1993, 3/1994, 14/1995, 71/1996, 32/1997, 24/2000, 96/2000, 50/2001, 85/2003, 50/2004, 4/2005, 84/2005, 101/2005, 70/2006, 153/2007, 152/2008, 161/2008 и 81/2009).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавување во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија, на иницијатива на Стамен Филипов од Скопје, со Решение У бр.83/2009 од 23 јуни 2010 година поведе постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од оваа одлука, затоа што се постави прашањето за нивната согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека содржината на оспорените одредби од член 72 на Законот е определена во Законот за пензиското и инвалидското осигурува-

ње од 1993 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1993), содржината на член 73 став 1 точка 1 е определена во Законот од 1993 година, на точката 4 во Законот од 1993 и 1997 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1993 и 32/1997), а на член 73 ставовите 2 и 3 во Законот од 1995 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/1995).

Во оспорениот член 72 став 1 од Законот се определува дека: „Вдовица стекнува право на семејна пензија ако:

1) до смртта на брачниот другар наполнила 45 години живот;

4) до смртта на брачниот другар имала наполнети 40 години, кога ќе наполни 45 години живот - или ако во тие години станала неспособна за работа“;

Оспорениот став 2 од истиот член на Законот предвидува дека: „Вдовицата која во текот на користењето на правото по основа на вршење на родителска должност (став 1 точка 3) стане неспособна за работа или наполни 45 години живот трајно го задржува правото на семејна пензија“.

Оспорениот став 3 од истиот член на Законот определува дека: „Вдовицата која го загубила правото на семејна пензија по основа на вршење на родителска должност по наполнети 45 години живот, стекнува право на семејна пензија кога ќе наполни 45 години живот“.

Во оспорениот член 73 став 1 од Законот се предвидува дека: „Вдовец стекнува право на семејна пензија ако:

1) до смртта на брачната другарка наполнил 55 години живот;

4) вдовецот кој го стекнал правото на семејна пензија по основа на вршење на родителска должност по наполнети 50 години живот, се стекнува со право на семејна пензија кога ќе наполни 55 години живот“;

Оспорениот став 2 од истиот член на Законот предвидува дека: „Вдовецот кој во текот на користење на правото по основа на родителска должност стане неспособен за работа или наполни 55 години живот трајно го задржува правото на семејна пензија“.

Оспорениот став 3 од истиот член на Законот определува дека: „Вдовецот кој го загубил правото на семејна пензија по основа на вршење на родителска должност по наполнети 50 години живот, стекнува право на семејна пензија кога ќе наполни 55 години живот“.

5. Според член 8 став 1 алинеите 3 и 8 од Уставот, владеењето на правото и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба (став 1); граѓаните пред Уставот и законите се еднакви (став 2).

Според член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.